

MI ÚJSÁG AZ ÁLLATKERTBEN?

Összeállította: Hanga Zoltán

ÚJ KENGURUK ÉRKEZTEK

Az emberek jelentős részében jól körülírható kép él a kengurukról. Arra kevesen gondolnak, hogy az elnevezés meglehetősen sokszínű állatcsoportot takar, ahová a természettudósok 71 különféle fajt sorolnak. Állatkertünk – mondhatni, immár történelmi hagyományként – arra törekszik, hogy ne csak egy, hanem több kengurufajt is tartson egyszerre, ezzel is felhívva a figyelmet az állatcsoport változatosságára. A már meglévő nyugati szürke óriáskenguruk (*Macropus fuliginosus*) és az éjszakai házban látható ecsetfarkú patkánykenguruk (*Bettongia pennicillata*) mellé éppen ezért szereztünk be egy csapat fehér-törkű, vagy közkeletűbb nevén parmakengurut. A fehér-törkű kenguru igazából a kistermetű, sokszor összefoglalóan wallaby néven is emlegetett kenguruk közé tartozik. Tömege 3 és 6 kg közötti, és testhossza (farok nélkül) ritkán haladja meg az 50 cm-t. Igazi „újrafelfedezett” állatfaj: a tudomány számára ugyan már 1845-ben leírták, ám a XX. században hosszú évekig úgy gondolták, hogy a parmakenguru 1932-re teljesen kipusztult. A hatvanas évek derekán aztán felfedeztek egy állományt az Új-Zélandhoz tartozó Kawau-szigeten, amely állományt még az 1800-as évek végén telepítettek oda. Időközben az is kiderült, hogy egy kisebb populáció a kontinensen is fennmaradt, méghozzá Új-Dél-Wales állam területén. Újrafelfedezése óta a faj teljes védelmet élvez, és bár még ma is ritka állatfajnak számít, jó remény kínálkozik hosszútávú megmaradására.

A természetben élő populációk vizsgálata során a kutatók roppant érdekes különbségeket tártak fel a kontinensen fennmaradt állomány és a Kawau-szigeti példányok életmódja között. Bár az állatok mindkét területen főként éjszaka aktívak, s táplálékuk Új-Dél-Walesben és Új-Zélandon egyaránt különféle fűvekből és egyéb lágyszárú növényekből kerül ki, társas viszonyaikban, fejlődésükben és szaporodásukban lényegesebb különbség mutatkozik. A kontinensen élő fehér-törkű kenguruk inkább magányosan élnek, legfeljebb táplálkozás céljából verődik össze alkalmilag két-három állat. A Kawau-szigeten, ahol a populáció sűrűsége lényegesen nagyobb, jellemzőek a nagyobb, bár kétségkívül laza szerkezetű csoportok. Az új-zélandi viszonyok amúgy kissé mosztóhábbak, mint az új-dél-walesiek, így a Kawau-szigeti példányok lassabban fejlődnek: a nőstények egy helyett két-, esetleg hároméves korukra válnak csak ivaréretté.

Néhány állatkertben már a XIX. században is előfordult egy-egy parmakenguru, de utána hosszú ideig teljesen hiányzott az állatkertek élő gyűjteményeiből. A faj újrafelfedezése után, 1966. és 1970. között 384 egyedat juttattak el a világ számos állatkertjébe, és ezzel sikerült megalapozni az életképes állatkerti világállományt. Mára a világ állatkertjeiben a fehér-törkű kenguru számít az ötödik legelterjedtebb kengurufajnak (a Bennett-, a vörös óriás- és a két szürke óriáskenguru-faj előzi csak meg), és ez lehetővé

teszi, hogy az állatkertek is részt vegyenek a faj további fennmaradásának biztosításában. Európai tenyésztőprogramja ugyan nincs e fajnak, ám újabban adataikat európai szintű törzskönyvben (ESB) tartják nyilván.

Mivel az állatkerti állományok túlnyomó része eredetileg Új-Zélandról való, a legtöbb helyen kisebb csapatokban tartják őket, néhol más kengurufajokkal együtt. A Berlini Állatkertben (Zoologischer Garten) például a nyugati szürke óriáskengurukkal közös kifutóban élnek. Mi is egy kisebb, hat fiatal egyedből álló csapatot szereztünk be, méghozzá egyenesen egy új-zélandi tenyésztőtől. Bár az állatok e sorok írásakor még a karanténban várakoznak, lapunk megjelenésének idejére, vagy nem sokkal azután már a nagyközönség is gyönyörködhet a ritka erszényesekben.

PESTI KENGURUKRÓNIKA

Az Állatkert első kenguruja a csödbe jutott Bécsvárosi Állatkert kalapács alá került gyűjteményéből származott: a kis Derby-kengurut (*Macropus eugenii*) Xántus János nem sokkal a kert megnyitása előtt, 1866-ban vásárolta meg a bécsi csödtömeg gondnokságtól. A pesti „Kenguruh-gyepre” került jörszág még abban az évben társaságot kapott, és ettől kezdve néhány kisebb szünettől eltekintve csaknem folyamatosan éltek kenguruk a Budapesti Állatkertben. A mai Elefántház környékén kialakított kifutóban 1894-re már négy különböző fajt láthatott a közönség.

Az Állatkert 1809-1912-es átépítése a kenguru helyét sem hagyta érintetlenül. Az ugráló erszényesek a csekélyke méretű, ma Bambi-háznak nevezett pavilonba, illetve a hozzá tartozó aprócska kifutókba kerültek. Változás csak a harmincas évek elején következett be, amikor az Afrika-társaskifutó, illetve a hozzá tartozó istálló elkészültével a régi zebraistálló elvesztette eredeti rendeltetését. A funkcióját veszített házat alakították át a kenguruk számára, és bár a háború alatt sok kárt szenvedett, a nyolcvanas évek végéig ez a ház és a hozzá tartozó kifutók adtak otthont a kenguruknak. A jelenlegi új kenguruház a régi épület nagyarányú átépítésével 1991 tavaszára készült el.

A kenguruház lakói leggyakrabban vörös óriáskenguruk (*Macropus rufus*), illetve Bennett-kenguruk (*Macropus rufogriseus*) voltak, de a két szürke óriáskenguru-faj is számos egyeddel képviseltette magát az elmúlt évtizedek során. A másik végletet a kurtfarkú kenguruk (*Setonix brachyurus*), vagy a vöröshasú filanderkenguruk (*Thylogale billardieri*) jelentik, hiszen ezek az állatok aránylag rövid ideig kerültek bemutatásra. Mindent összevetve, a Kert története során eddig összesen 10 kengurufaj és további három patkánykenguru-faj egyedét láthatta a budapesti közönség. Az eddig még soha be nem mutatott parmakenguruk megérkezésével e történelmi fajlista újabb fajjal bővült.

JÁTÉKOS SZERVÁLKÖLYÖK

Már a nagyközönség is megcsodálhatja a Nyugat-Afrika Házban január 25-én világra jött szerválcölyköket (*Leptailurus serval*), akiket eleddig legfeljebb csak a „beavatottak” láthattak. Az első néhány hétben ugyanis zárva tartottuk az állatházat, hogy a három kölyök teljes nyugalomban fejlődhessen. Később ugyan már látogatható volt az állatház, ám nagyon sokáig kellett várni arra, hogy a bujkáló apróságok akár kis időre is előjőjenek rejtekükből. Mostanra a három rosszcsont macskakölyök megerősödött, és remekül meg lehet figyelni őket, amint önfeledten játszanak, kergetik és pofozzák egymást.

FLAMINGÓ-SZAPORULAT

Aki nyomon követte az elmúlt évek állatkerti híreit, talán emlékszik arra, hogy a rózsás flamingók (*Phoenicopterus ruber*) szaporítása terén mostanában egyre jelentősebb eredményeket értek el Kertünk szakemberei. Úgy tűnik, a folytatással sincs gond, hiszen flamingócsapatunk a közelmúltban ismét örvendetes gyarapodásnak indult. Az elmúlt hónap során négy fióka is kikelt, még hozzá mindannyiszor mesterséges keltetéssel. Minthogy flamingóink továbbra is buzgón építgetik fészkeiket, tojnak és költenek, minden jel szerint további szaporulatra is van kilátás.

ÚJABB „ÉKSZEREK”

Két újabb „ékszerrel” gyarapodott a „Természet ékszerei” kiállítás színpompás gyűjteménye. Egyikük, a Dél-Amerika északi részének lassú folyású, iszapos vizeiben élő pipabéka (*Pipa pipa*) egybek mellett arról nevezetes, hogy a nőstények a petéket a hátukra pakolják, majd azok a megtermékenyítés után szép lassan beágyazódnak az anya hátbőrébe. Viszonylagos biztonságban fejlődnek tehát mindaddig, amíg tíz hét elteltével ki nem kelnek az ekkorra már kész kisbékáik. Nem kevésbé érdekes a Kelet-Madagaskárról származó szemfoltos nappaligecko (*Phelsuma quadriocellata*), amely elsősorban remek színezetével hívja fel magára a figyelmet.

